

BILDANDE AV NATURRESERVATET *Olars näs* I FALU KOMMUN

Beslut

Med stöd av 7 kap 4 § miljöbalken (1998:808) förklarar Falu kommun det område som framgår av bifogad beslutslista, bilaga 2, som naturreservat.

För att tillgodose syftet med naturreservatet beslutar Falu kommun med stöd av 7 kap. 5, 6, och 30 §§ miljöbalken att nedan angivna föreskrifter ska gälla för naturreservatet (se *Föreskrifter*).

Beslutet riktar sig till var och en, fastighetsägare och innehavare av särskild rätt, vars rättigheter att använda mark- och vattenområden berörs inom reservatsområdet.

Naturreservatets namn skall vara ***Olars näs***. Området omfattar ca 11 hektar och består av en udde som skjuter ut i Svärdsjön. Området består av enskiktad strandnära lövskog med inslag av tall, en större åker, betad gles skogsmark med gläntor av äldre ängs- och åkerytor, strandängar samt blandskog. Reservatets slutliga gränser ska märkas ut i fält.

I enlighet med 3 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. fastställer Falu kommun skötselplanen enligt bilaga 4.

Förvaltare av reservatet är Falu kommun.

Uppgifter om reservatet

Namn	Olars näs
NVR id	205 85 81
Län, kommun	Dalarnas län, Falu kommun
Fastigheter	Isala 6:4, del av
Lägesbeskrivning	Cirka 3 km norr om Svärdsjö tätort.
Areal	11,3 hektar
Fastighetsägare	Falu kommun
Naturvårdsförvaltare	Falu kommun

Syfte med naturreservatet

Vårda, bevara och utveckla värdefulla naturmiljöer

Syftet med naturreservatet är att vårda och bevara det biologiska kulturarvet i form av ett äldre odlingslandskap på Olars näs och skydda det mot framtida exploatering. I vårda och bevara ingår att åkermarken ska fortsätta att brukas. Betesmarkerna ska hållas öppna genom årlig betesdrift och kulturhistoriska lämningar såsom odlingsrösen och fossil åkermark ska hållas fria från igenväxning.

Bevara och utveckla biologisk mångfald

Syftet är också att bevara och utveckla områdets artrikedom, särskilt med avseende på sådana arter som är beroende av öppna och hävdade kulturmarker samt äldre lövträd.

Tillgodose behov av områden för friluftslivet

Ett ytterligare syfte med naturreservatet är att erbjuda möjlighet till rekreation och friluftsliv i ett lättillgängligt och tilltalande naturområde.

Syftet ska tillgodoses genom att:

- Området undantas från traditionellt skogsbruk och annan verksamhet som inverkar negativt på områdets livsmiljöer, växt- och djursamhällen samt upplevelsevärden som är knutna till naturmiljön.
- Den strandnära lövskogen och betesmarkerna får utvecklas så att delar av bestånden blir flerskiktat genom röjning och gallring samt genom att släppa upp kommande vegetation i betesmarken. Den större åkerytan hålls öppen genom slätter, odling eller bete. Strandängen och gamla åker- och ängsytor i beteshagar som är öppna och uppvisar en delvis hävdgynnad flora hålls öppna genom bete, slätter eller röjning.
- Åtgärder vidtas för att underlätta allmänhetens möjlighet till friluftsliv. Anläggningarna för friluftslivet ska ha en kanaliseringseffekt i syfte att uppnå en långsiktig samexistens mellan friluftsliv, värdefulla naturmiljöer och biologisk mångfald.

Skäl för beslut

Olars näs är en halvö som sticker ut i Svärdsjön. Området är variationsrikt vad gäller naturmiljöer. Här finns strandnära lövträdszoner med inslag av äldre tallar och liggande död, ved, en större öppen åkeryta, betad strandäng och trädbeklädd betesmark. Det biologiska kulturarvet i området är påtagligt i form av inslag och rester av äldre brukad åkermark, slätterängar och odlingsrösen.

Området har goda förutsättningar för friluftsförhållanden och berikande upplevelser i natur- och/eller kulturmiljöer året runt. Åtgärder i form av anläggningar ökar tillgängligheten och möjligheten för allmänheten att upptäcka och använda området.

På Olars näs finns möjligheter att utveckla naturvärden som medverkar till ökad biologisk mångfald och förbättrad grönsstruktur lokalt inom området men även genom närheten till Isalanäsets naturreservat.

För att områdets kultur-, frilufts- och naturvärden ska bevaras och utvecklas behöver skogspartier undantas från normalt skogsbruk och skötas för att gynna natur- och upplevelsevärden i området.

Föreskrifter för naturreservatet

För att säkerställa syftet med reservatet förordnar Falu kommun att nedan angivna föreskrifter skall gälla. Föreskrifterna gäller utöver vad som gäller enligt lag eller annan författning.

A. Föreskrifter enligt 7 kap 5 § miljöbalken om inskränkningar i markägaren och annan sakägares rätt att använda mark- och vattenområden.

Utöver föreskrifter och förbud i andra lagar och författningar är det förbjudet att:

1. avstycka fastighet eller tomt,
2. gräva, schakta, dika, dämna, muddra, anordna upplag eller på annat sätt skada/påverka mark eller vatten,
3. anlägga mark- eller luftledning, uppföra ny byggnad, mast eller annan anläggning på mark eller vatten, med följande undantag:
 - uppförande av byggnad eller anläggning på mark eller vatten för friluftslivets behov,
4. använda bekämpningsmedel eller gödsla betes- eller skogsmark. Undantag gäller för gödslning inom område som framgår av beslutskartan, bilaga 2,
5. bedriva skogsbruk eller på annat sätt skada levande eller döda träd och buskar, inklusive röjning av skjut- och siktgator för jaktändamål,
6. framföra motordrivet fordon i terrängen, gäller både barmark och snötäckt mark, med följande undantag:
 - körning i samband med jordbruk och hantering av betesdjur,
 - tjänsteperson i sjukvårds-, polis-, eller räddningsärende,
 - vid eftersöksjakt, transportera ut större vilt som älg eller vildsvin med fordon som inte ger skador på mark och vegetation.

Utan kommunens tillstånd:

7. anlägga båtplats inom Isala ga:2

B. Föreskrifter enligt 7 kap. 6 § miljöbalken om markägare och annan sakägares skyldighet att tåla visst intrång.

För att tillgodose syftet med naturreservatet förpliktas markägare och innehavare av särskild rätt att tåla att följande anordningar och åtgärder vidtas inom naturreservatet:

1. utmärkning av reservatet, uppsättning av informationstavlor samt anläggning och underhåll av andra anläggningar för friluftslivets som redovisas på beslutskartan,

2. naturvårdsinriktade skötsel- och restaureringsåtgärder såsom stamkvistning, ringbarkning eller friställning av enskilda träd, röjning av yngre vegetation för att gynna värdefulla trädindivider, hålla efter igenväxning, skydda kulturlämningar eller bibehålla kontakt mot vattnet vid anlagda rast- och sittplatser,
3. skötsel genom åkerbruk, slåtter och betesdrift enligt beslutskartan,
4. bekämpning av invasiva arter,
5. undersökningar för uppföljning av skötselplanen och reservatets syfte.

C. Ordningsföreskrifter med stöd av 7 kap. 30 § miljöbalken

C-föreskrifterna gäller även markägare och innehavare av särskild rätt då de inte utnyttjar sin rätt att bruka marken.

Utöver föreskrifter och förbud i andra lagar och författningar är det förbjudet att:

1. skada block och berghällar, exempelvis genom att borra, hacka, mejsla och elda
2. skada växande eller döda, stående eller kullfallna, träd, stubbar och buskar, med följande undantag:
 - insamling av löst liggande, mindre torra grenar och kvistar i syfte att göra eld,
3. elda på annan än av förvaltaren anvisad plats,
4. framföra motordrivet fordon i terrängen, gäller både barmark och snötäckt mark, med följande undantag:
 - för tjänste- eller privatperson i brådsökande sjukvårdsärende samt tjänsteperson vid polis- eller räddningsärende.

Utan kommunens tillstånd:

5. gräva upp växter, plocka mossor, lavar och vedlevande svampar, samla in ryggradslösa djur eller klättra i boträd.

Föreskrifterna enligt 7 kap. 30 § miljöbalken träder i kraft omedelbart även om de överklagas.

Generella undantag från föreskrifter

Ovanstående föreskrifter under A och C utgör inte hinder för förvaltaren, eller den som förvaltaren utser, att utföra de insatser som behövs för reservatets vård och skötsel, samt uppföljning av bevarandemål och åtgärder, och som framgår av föreskrifterna under B.

Föreskrifterna gäller ej tjänstemän från Falu kommun i samband med tillsynsuppdrag.

Det är tillåtet att plocka blommor, bär och matsvamp för eget bruk.

Förtydliganden av föreskrifter

I *punkterna A1-A7 och C1-C5* förbjuds sådana aktiviteter som kan störa den naturliga utvecklingen hos vegetationstyper och områdets växter och djur. Att stycka av tomter eller fastigheter strider mot naturreservatets syfte.

I *punkt A5* förbjuds traditionella skogsbruksåtgärder, vilket är en förutsättning för att områdets naturvärden ska bibehållas och utvecklas.

Punkt A7 möjliggör anläggning av båtplatser inom befintlig gemensamhetsanläggning, Isala ga:2. Förutom tillstånd från kommunen krävs strandskyddsdispens, bygglov.

Punkterna B1-B5 medger att vissa åtgärder får vidtas i reservatet. Falu kommun bedömer att nyttan med dessa åtgärder är avsevärd. Det är viktigt att bevara lövdominansen och trädskiktning i de trädbärande delarna. Information om reservatet samt anläggningar för friluftslivet bedöms idag ofta som högst angeläget för att tillmötesgå det rörliga friluftslivet. Forskning och uppföljning ingår som en naturlig del i reservat av denna karaktär.

Punkt C2 och C5 innebär förbud att skada vegetation, m.m. Det är däremot tillåtet att plocka blommor, bär och matsvamp för eget bruk då det inte bedöms skada områdets naturvärden. Det är även möjligt att utföra undersökningar och insamlingar som förbättrar kunskapen om reservatets organismvärld.

Beskrivning av området

Området omfattar ca 11 mark som består av Olars näs, som är en mindre halvö som sticker ut i Svärdsjön, samt ett långsträckt område mellan stranden och väg 850. Området avgränsas i norr av Islaåns utlopp.

Kulturhistoriska värden

En stor del av näset har tidigare varit uppodlad eller brukats som äng- eller betesmark. Framröjda och betade rester av äldre åkrar och odlingsrösen i lövskogen berättar om glömda forna tider. I mitten av 1800-talet fanns 12 ängslador på Olars näs, idag återstår två. De kulturhistoriska lämningar som finns i området (odlingsrösen, fossil åker, mm) är svåra att åldersbestämma. Om de tillkommit innan 1850 omfattas de av kulturmiljölagen och får inte förstöras eller skadas.

I mitten av 1800-talet sänktes Svärdsjöns vattenyta vilket innebar att näsets markyta blev större. Detta innebar bland annat att strandängen vid Olarsviken ökade i storlek och att byvägen genom Vasalund (öster om Olars näs) kunde ersättas med väg 850 under 1930-talet på delar av den nybildade marken efter avsänkning.

Naturvärden

Olars näs är idag en mindre skogklädd halvö som delvis betas och som sticker ut i södra Svärdsjön. Längs den västra strandkanten av näset dominerar större aspar, björkar och uppslag av sly samt döda, liggande träd. En del av asparna fungerar som bohålsträd. Längst ut på udden och östra sidan av näset blir inslaget av tall större och enstaka grova tallar förekommer. Centralt på näset finns en större öppen brukad åkeryta.

Vid Olarsviken, på näsets nordöstra sida, finns en mindre, betad strandäng med videsnår och glest ställda björkar och sälgar. Strandzonen sträcker sig fortsatt norrut mot Isalaåns utlopp. Där marken höjer sig från vattnet är den torrare och här finns ett yngre björk- och tallbestånd som gränsar mot väg 850. Marken är generellt sten- och blockrik. Längs väg 850 förekommer en del håligheter i marken.

I den del som utgör betad skogsmark dominerar lövträden, björk och asp, med inslag av gran. Här finns också en del högstubbar och mindre torrakor.

Lövskogen och variationen av öppna och slutna marker bidrar till att området är en utmärkt fågelmiljö. Marken är bördig och fältskiktet domineras av gräs och liljekonvalj.

Olars näs närhet till Isalanäsets naturreservat kan bidra till att utveckla de biologiska värdena genom spridningsmöjligheten mellan de två områdena.

Rekreation- och friluftsvärden

Olars näs ligger nära tätorterna Svärdsjö och Linghed. En mindre väg leder ut till uddens norra del och ett grusat gångstråk finns i gränsen mellan den större öppna åkerytan, strandängen och den gallrade betesskogsmarken fram till väg 850. Den naturupplevelse som området erbjuder är av god kvalitet, med en variation av naturmiljöer, artrikedom och ett flertal vyer och utblickar ut över Svärdsjön.

Idag används Olars näs främst av närboende för promenader, hundrastning och liknande vardagsaktiviteter. Betande djur och den hävdade åkermarken med ett par lador skapar mervärden för besökare till området. Längst ut på näset finns ett äldre, inrett härbre och en mindre badplats. Områdets kvaliteter och relativa närhet till skolorna i Svärdsjö och Linghed ger goda förutsättningar att förmedla natur- och friluftslivskunskaper.

Olars näs ligger längs den kanotled som går från Balungen ner till Runn vilket innebär en möjlighet för kanotister att rasta eller slå nattläger på näset och ta del av dess naturmiljöer och upplevelser.

Planeringsbakgrund

Olars näs är klassat som ett *särskilt värdefullt* område efter metodiken i Falu kommuns naturvårdsprogram från 2010. Grunden för klassningen är att Olars näs har höga biologiska värden, är relativt tätortsnära och därmed kan utvecklas för det rörliga friluftslivet. Enligt naturvårdsprogrammet ska Falu kommun arbeta för att bevara *särskilt värdefulla* naturområden. Falu kommun har bedömt att ett kommunalt naturreservat är en lämplig form för att bevara området. Genom att bilda naturreservat av *Olars näs* kan kommunen långsiktigt bevara området och säkerställa och utveckla dess natur- och kulturvärden samt betydelse för rekreation och friluftsliv.

Olars näs ligger nära *Isalanäsets naturreservat*. Ett skydd av *Olars näs* ger förutsättningar för att arter kan spridas mellan de två områdena vilket kan bidra till att stärka och utveckla den biologiska mångfalden.

Ärendets handläggning

I enlighet med Falu kommuns naturvårdsprogram och av kommunfullmäktige beslutade målområden *bekämpa klimatförändringen* och *attraktiv boendekommun*, samt miljö-

och samhällsbyggnadsnämndens indikator om att långsiktigt bevara i genomsnitt ett särskilt värdefullt naturområde om året, har miljö- och samhällsbyggnadsförvaltningen bedömt *Olars näs* som ett viktigt område att bevara.

Området var aktuellt att skydda redan 2015/2016 i samband med naturreservatsbildningen av Isalanäset som är beläget norr om Olars näs vid Olarsvikens norra strand. Det är dock inte lämpligt att bilda reservat med geografiskt skilda delar och arbetet med Isalanäset prioriterades, bland annat på grund av behov av förhandlingar med dåvarande markägare och ansökan om markåtkomstbidrag.

Förfrågningar om att få köpa Olars näs av Falu kommun har inkommit ett flertal gånger. Genom att bilda reservat av området visar kommunen tydligt vilken inriktning kommunen har för området.

Ett förslag till beslut, med föreskrifter och skötselplan, har arbetats fram av miljö- och samhällsbyggnadsförvaltningen under 2022. Som en del i reservatsprocessen skickas förslaget ut på remiss till sakägare, intresseorganisationer och andra myndigheter. Efter remissen görs justeringar beroende på inkomna synpunkter.

Motiv för bildande av naturreservat

Ett mark- eller vattenområde får av länsstyrelsen eller kommunen förklaras som naturreservat i syfte att bevara biologisk mångfald, vårda och bevara värdefulla naturmiljöer eller tillgodose behov av områden för friluftslivet. Ett område som behövs för att skydda, återställa, eller nyskapa värdefulla naturmiljöer eller livsmiljöer för skyddsvärda arter får också förklaras som naturreservat (se 7 kap. 4 § miljöbalken).

Kommunens bedömning

Olars näs är klassat som ett särskilt värdefullt område efter metodiken i Falu kommuns naturvårdsprogram som kommunfullmäktige antog 10 juni 2010. Grunden för klassningen är att Olars näs har höga biologiska värden, är relativt tätortsnära och därmed kan utvecklas för det rörliga friluftslivet. Enligt naturvårdsprogrammet ska Falu kommun arbeta för att bevara *särskilt värdefulla* naturområden.

För att medverka till att områdets värden bevaras och utvecklas behövs ett långsiktigt skydd. Områdets storlek och övriga nämnda förhållanden gör att bildande av ett naturreservat är den mest lämpliga åtgärden för att långsiktigt bevara dess värden.

Området är av allmänt intresse genom sitt tillgängliga läge och den varierade natur- och kulturmiljön samt vattenläget. Närheten till tätorterna Svärdsjö och Linghed gör området tillgängligt för rekreation och friluftsliv samt pedagogisk verksamhet. Miljövariationen skapar förutsättningar för att en hög biologisk mångfald kan utvecklas.

Områdets värden och naturreservatets syften är sådana att de kräver ett långsiktigt skydd för att bevaras och utvecklas. Beslutet att inrätta ett områdesskydd bedöms därför vara förenligt med bestämmelserna i 3 och 4 kap. i miljöbalken samt Översiktsplan FalunBorlänge från 2014.

Föreskrifterna är anpassade till naturreservatets syften och värden. De är främst avsedda att begränsa skador på mark samt växt- och djurliv. Vid en avvägning mellan enskilda och allmänna intressen i enlighet med 7 kap. 25 § miljöbalken finner Falu kommun att

föreskrifterna inte går längre än vad som krävs för att syftet med skyddet ska tillgodoses.

Ett permanent skydd av Olars näs medför ett bidrag till uppfyllande av de nationella miljömålen *Ett rikt odlingslandskap* och *Ett rikt växt- och djurliv*.

Falu kommun bedömer att de inskränkningar som sker i allmänhetens rätt att färdas och vistas i området är av sådan ringa omfattning att någon konsekvensutredning enligt förordningen (2007:1244) om konsekvensutredning vid regelgivning inte behövs.

Av ovan redovisade skäl anser Falu kommun att Olars näs ska avsättas som naturreservat.

Upplysningar

Beslutande

Detta beslut har fattats av kommunfullmäktige i Falu kommun § 246, 2022-11-01.

Kungörelse

Beslutet ska kungöras på kommunens digitala anslagstavla enligt kommunallagen kap. 8 §13 samt i Dala Demokraten och Falu Kuriren i enlighet med 27 § förordningen om områdesskydd m.m. enligt miljöbalken.

Överklagan

Detta beslut kan överklagas till Länsstyrelsen i Dalarnas län genom skrivelse till Falu kommun, enligt anvisningar i bilaga 3.

Dispens

Falu kommun kan med stöd av 7 kap. 7 § miljöbalken medge dispens från meddelade föreskrifter för naturreservatet om det finns särskilda skäl.

Gemensamhetsanläggning

En gemensamhetsanläggning, Isala ga:2, litt d, för båtplatser finns inom områdets östra del i anslutning till Svärdsjön. I dagsläget finns inga iordningsställda båtplatser inom gemensamhetsanläggningen. Gränserna för Isala ga:2 är oklara och behöver utredas vid eventuell nyanläggning av båtplats. Vid utveckling av platsen behöver även tillstånd från kommunen, strandskyddsdispens, bygglov mm sökas.

Bilagor

Bilaga 1: Översiktskarta

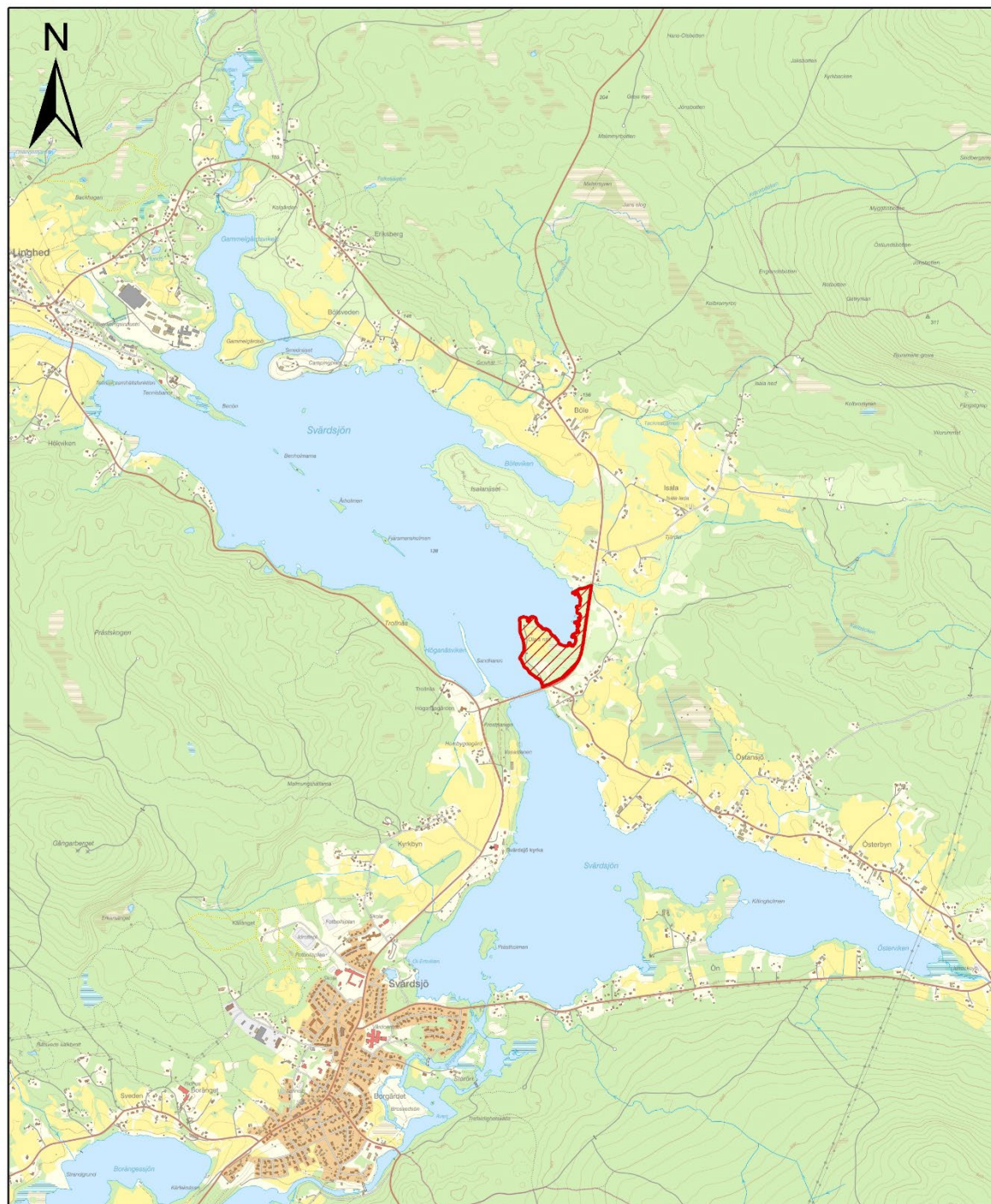
Bilaga 2: Beslut- och föreskriftskarta

Bilaga 3: Anvisningar hur man överklagar beslutet

Bilaga 4: Skötselplan

BILAGA 1.

Översiktskarta Naturreservatet Olars näs

© Lantmäteriet Falu kommun Geodatasamverkan

Teckenförklaring

 Reservatsgräns Olars näs

0 1 2 3 Kilometer

BILAGA 2.

Beslut och föreskriftskarta

Naturreservatet Olars näs

© Lantmäteriet Falu kommun Geodatasamverkan

Teckenförklaring

- Reservatsgräns Olars näs
- Åkermark, gödsling tillåten
- Betesdrift och slåtter tillåten

0 100 200 300 Meter

BILAGA 3.

Anvisningar för att överklaga ett kommunalt beslut

Om du är missnöjd med Falu kommuns beslut kan du överklaga det till Länsstyrelsen.

Så här gör du för att överklaga:

1. **Senast tre veckor** efter att du tagit del av beslutet skriver du ett brev med rubriken "Överklagande till Länsstyrelsen i Dalarnas Län".
2. I början av brevet skriver du **vad** beslutet gäller, **diarienumret** på beslutet och **datumet** då Falu kommun fattade beslutet.
3. Beskriv sedan **hur** du vill att beslutet ändras och **varför**.
4. I brevet ska du också skriva ditt namn, adress och andra **kontaktuppgifter** och gärna ditt personnummer.
5. Skicka med de **handlingar** eller annat som du tycker är viktiga för ärendet.
6. **Skriv under** och skicka brevet till:

Miljö- och samhällsbyggnadsförvaltningen
Falu kommun
791 83 Falun

OBS! Brevet måste ha kommit till förvaltningen senast tre veckor efter att du tagit del av beslutet.

När miljö- och samhällsbyggnadsförvaltningen får ditt överklagande

Först kontrollerar vi om det kommit in i rätt tid, det vill säga inom tre veckor efter att du fått beslutet. Därefter bedömer vi om det går att ändra beslutet på det sätt som du önskar. Om vi anser att det inte är lämpligt att ändra beslutet, skickar vi ditt överklagande vidare till länsstyrelsen i Dalarnas län. Vi meddelar dig om ditt överklagande skickas till länsstyrelsen.

Om du har frågor om hur du överklagar

Du kan kontakta oss på miljö- och samhällsbyggnadsförvaltningen om du har frågor om hur du överklagar, på telefon: 023-830 00 eller e-post: kontaktcenter@falun.se.

Skriv diarienumret på beslutet i ärenderubriken på meddelandet.